

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 1 mars 1935 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättning till en fond av medel, som influtit vid försäljning av sparmärken.

(4:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, den 1 februari 1935 dagtecknad proposition, nr 78, har Kungl. Maj:t, under återopande av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att de medel, som till postsparbanken influtit för avyttrade och ännu utelöpande sparmärken, må, räknat från och med den 1 juli 1935, avsättas till en under generalpoststyrelsens förvaltning ställd fond, varav avkastningen skall enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas för att till skolor, varest skolsparrörelse finnes anordnad, lämna bidrag till ändamål, som avse lärjungarnas fostran eller utbildning och som icke kunna i annan ordning tillgodoses; med skyldighet dock för generalpoststyrelsen att av fondens medel gottgöra postsparbanken beloppet av de sparmärken, som efter nämnda tidpunkt kunna komma att av postsparbanken inlösas.

I skrivelse den 22 mars 1934 har *generalpoststyrelsen* gjort framställning angående avsättning av vissa för försålda sparmärken influtna medel till en fond, varvid anförts bland annat följande:

Insättning i postsparbanken finge endast ske i helt kronotal. Det minsta belopp, som kunnat och fortfarande kunde insättas å postsparbanksbok, vore alltså en krona. För att underlätta besparing av även mindre belopp hade postsparbanken tidigare tillhandahållit s. k. sparmärken å tio öre. Sedan tio sådana märken inköpts och uppklistrats å ett s. k. sparkort, hade kortet vid insättning i postsparbanken kunnat användas såsom betalningsmedel för en krona. Sparmärkesförsäljningen, som införts samtidigt med postsparbankens inrättande, hade upphört med utgången av år 1922, då sparmärkena avskaffats. Den uppgift, sparmärkena haft att fylla, hade nämligen ansetts kunna bättre tillgodoses medelst ficksparbössor.

Genom att ett stort antal sparmärken förkommit eller av annan anledning icke kommit att användas för sparändamål, hade postsparbanken under årens lopp tillförts ett belopp på försålda och ännu utelöpande sparmärken, som vid utgången av år 1933 uppgått till 89,458 kronor 30 öre och som helt visst icke komme att för framtiden väsentligen minskas.

Styrelsen anser, att överskottsmedlen för försålda sparmärken icke kunde erhålla bättre användning än om de finge avsättas till en fond, varav den årliga avkastningen helt eller delvis finge disponeras för utdelning till skolor, skolklasser eller grupper av skolbarn av mindre bidrag, avsedda att möjliggöra förverkligandet av något för ungdomens fostran och utbildning

värdefullt önskemål. Bidragen borde kunna avse exempelvis skolresor, anskaffande eller utökning av skolbibliotek, förvärvande av radioapparat eller skioptikonutrustning och skolornas prydnade med konstverk. Möjligen borde ett visst maximibelopp, t. ex. 200 kronor, fastställas för bidragen.

Såsom villkor för erhållande av bidrag har styrelsen föreslagit skola gälla, att effektiv skolsparrörksamhet finnes ordnad i vederbörande skolor antingen genom postsparrörbanken eller enskild sparrörbank.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt förslaget. *Statskontoret* har, under framhållande likväl av vissa betänkligheter, ej velat motsätta sig förslaget. *Riksräkenskapsverket* har avstyrkt förslaget, varvid riksräkenskapsverket uttalat, att omhandlade medel borde tillgodoföras postsparrörbankens inkomstmedel. Riksräkenskapsverket har som motivering härför anfört bland annat följande:

Riksräkenskapsverket funne, att vid bedömandet av generalpoststyrelsens förevarande förslag hänsyn borde tagas därtill, att den tidigare bedrivna sparrörmärkesförsäljningen kunde sägas hava utgjort inledningen till den skolsparrörörksamhet, som postsparrörbanken numera bedreve i mera fasta former. Mot de i samband med sparrörmärkesförsäljningen uppkomna vinstmedlen borde följaktligen ställas de kostnader, som vore att hänföra till den nuvarande skolsparrörörksamheten. Enligt inhämtade uppgifter beräknades postsparrörbankens årliga merkostnader för skolsparrörörelsen för närvarande uppgå till omkring 102,000 kronor, därav 60,000 kronor till å postsparrörbankböcker insatta belopp, 36,000 kronor till abonnemang å tidskriften »Lyckoslantén» och 6,000 kronor till inköp av skolsparrörbössor. Under hänvisning härtill hade riksräkenskapsverket icke funnit tillräckliga skäl föreligga att för angivet ändamål avskilja nu omhandlade medel. Ämbetsverket hade härvid icke förbisett, att postsparrörbankens kostnader för den nuvarande skolsparrörörksamheten hänförde sig till allenast de skolor, vid vilka postsparrörbanken bedreve skolsparrörörksamhet, medan enligt generalpoststyrelsens förslag om fondering av överskottsmedlen för försålda sparrörmärken fondmedlens avkastning skulle kunna tillgodoföras jämväl sådana skolor, där enskilda sparrörbanker bedreve skolsparrörörksamhet.

Utskottet.

Ifrågavarande medel inemot 90,000 kronor utgöra överskott på den sparrörmärkesförsäljning, som tidigare ägde rum inom postverket. Försäljningen av sparrörmärken upphörde nämligen med utgången av år 1922, och det torde ej vara att förvänta att ännu utelöpande sparrörmärken skola i någon mera nämnvärd utsträckning tagas i anspråk för insättningar.

Denna vinst, som hittills ej inräknats bland postsparrörbankens inkomstmedel, har uppkommit just på den del av sparrörörksamheten, som utövats bland de ekonomiskt svagast ställda. Enligt verkställd uppskattning försåldes cirka 30 procent av dessa tio öres sparrörmärken, eller för cirka 30,000 kronor för år, bland skolbarn genom deras lärare eller lärarinnor.

Enligt utskottets mening kunna goda skäl anföras för generalpoststyrelsens förslag att avsätta dessa medel till ett ändamål, som direkt sammanhänger med postsparrörbankens folkuppfostrande uppgift. Utskottet vill därför tillstyrka förslaget att medlen avsättas till en fond, vars avkastning må användas för att till skolor, varest skolsparrörörelse — genom postsparrörbanken eller annan sparrörbank — finnes anordnad, lämna bidrag, som kunna främja lärjungarnas fostran eller utbildning, såsom exempelvis för anskaffning av skioptikon- eller radioutrüstning, skolresor, skolbibliotek o. s. v. Tillräck-

liga garantier lär kunna vinnas för att ifrågavarande ränteavkastning, högst 3,000—4,000 kronor för år för samtliga skolor, kan finna en lämplig användning. Enligt vad som förutsattes skola närmare bestämmelser härom fastställas av Kungl. Maj:t.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att de medel, som till postsparbanken influtit för avyttrade och ännu utelöpande sparmärken, må, räknat från och med den 1 juli 1935, avsättas till en under generalpoststyrelsens förvaltning ställd fond, varav avkastningen skall enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser användas för att till skolor, varest skolsparrörelse finnes anordnad, lämna bidrag till ändamål, som avse lärjungarnas fostran eller utbildning och som icke kunna i annan ordning tillgodoses; med skyldighet dock för generalpoststyrelsen att av fondens medel gottgöra postsparbanken beloppet av de sparmärken, som efter nämnda tidpunkt kunna komma att av postsparbanken inlösas.

Stockholm den 1 mars 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Borell*, *Bergström*, *Theelin*, *Nilsson* i Fredriksfält, *Sandén*, *Tham*, *Lindström*, *von Heland* och *Larsson* i Varberg, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren*, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Högström*, *Olofsson* i Digernäs, *Skoglund* och *Svedberg*.

Reservation

av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Borell* och *Holmgren*, som ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Syftet med förevarande förslag — nämligen att de vinstmedel, inemot 90,000 kronor, som uppstått på oinlösta sparmärken, skulle få tjäna till uppmuntran av skolbarnens sparverksamhet — måste uppenbarligen för envar framstå som behjärtansvärt.

För egen del har dock utskottet ej kunnat bortse ifrån de avsevärda belopp, som redan för närvarande vid sidan av budgeten äro anslagna till liknande ändamål. Såsom riksräkenskapsverket utrett uppgå postsparban-

kens årliga merkostnader för skolsparrörelsen till omkring 102,000 kronor, enligt följande sammanställning:

	Kronor.
Insättningar på postsparbanksböcker m. m. enligt årligt medgivande av riksdagen	60,000
Abonnemang å tidskriften »Lyckoslanten»	36,000
Inköp av skolsparbössor	6,000
	Kronor 102,000

Enligt generalpoststyrelsens förslag skulle ifrågavarande medel avsättas till en fond varav den årliga avkastningen helt eller delvis finge disponeras för utdelning av bidrag, avseende exempelvis skolresor, anskaffande eller utökning av skolbibliotek, förvärvande av radioapparat eller skioptikonutrustning och skolornas prydnad med konstverk. Det synes utskottet som om ränteavkastningen från fonden högst 3,000—4,000 kronor för år icke skulle förslå långt för det framställda programmets förverkligande i betraktande jämväl av det förhållandet, att det här gäller landet i sin helhet. Krav kunna därför tänkas snart nog framkomma om utökning av fonden eller dess avkastning genom tillskottsbidrag. De ändamål, som här åsyftas, tillgodoses i viss grad redan nu, fast på annat sätt, genom det allmänna. Även kan ifrågasättas lämpligheten av att postverket — ett affärsdrivande verk — skall vid sidan av den numera av postverket genom riksdagens medverkan fast ordnade sparverksamheten bland skolungdomen handhåva en understödsverksamhet enligt det program som skisserats.

I likhet med riksräkenskapsverket kan utskottet ej finna tillräckliga skäl föreligga för att nu anslå ytterligare medel till detta ändamål, som redan för närvarande måste anses jämförelsevis väl tillgodosett.

Utskottet får alltså hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande proposition ej må av riksdagen bifallas.»